

GELUK IS MET EEN K

Nadja Hüpscher

Geluk is
met een K

LEBOWSKI PUBLISHERS
AMSTERDAM 2020

Op pagina 46-47 wordt geciteerd uit het boek *Chemo-Kasper en zijn jacht op de slechte kankercellen*, geschreven door Hella Motzfeldt, uit het Deens vertaald door Marianne C. Naafs-Wilstra, uitgegeven door Vereniging Ouders, Kinderen en Kanker, 2014

© Nadja Hüpscher, 2020

© Lebowski Publishers, Amsterdam 2020

© Omslagfoto: Liesbeth Staats

Omslagontwerp: Riesenkind, 's-Hertogenbosch

Typografie: Crius Group, Hulshout

Foto auteur: © Yvette Kulkens

ISBN 978 90 488 5693 0

ISBN 978 90 488 5694 7 (e-book)

NUR 320 | 402

www.lebowskipublishers.nl

www.overamstel.com

OVERAMSTEL

uitgevers

Lebowski is een imprint van Overamstel uitgevers bv

Meld je aan voor de nieuwsbrief om op de hoogte te blijven van de nieuwste boeken via www.lebowskipublishers.nl/nieuwsbrief

Alle rechten voorbehouden.

Niets uit deze uitgave mag worden veelevoudigd en/of openbaar gemaakt door middel van druk, fotokopie, microfilm of op welke wijze ook, zonder voorafgaande schriftelijke toestemming van de uitgever.

Voor Sander

BENJAMIN

Slakken hebben nooit een terugweg, alleen een heenweg. Omdat ze hun huis op hun rug hebben. Het goeie nieuws is dat ze niet kunnen vallen als ze omhoogklimmen, want ze zitten vastgeplakt. Het slechte nieuws is dat ze traag zijn.

REIN

Naaktslakken zijn cooler. Die hebben wel een terugweg, want die hebben geen huis op hun rug.

BENJAMIN

Een slak heeft nooit plek om te eten in z'n huis, want dat huis zit vol.

REIN

Een worm heeft wel veel plek. Die heeft de hele wereld.

BENJAMIN

Als een slak een ankercel heeft, heeft z'n huis ook anker.

REIN

Geen anker, Benjamin, kanker. Met een k. Een anker houdt een boot op één plek in het water.

BENJAMIN

Kanker ook, je kan nergens heen.

8 NOVEMBER 2018

Het is een paar minuten voor schooltijd. Rein, zeven jaar, serieuze blauwe ogen, poetst zijn tanden met een elektrische Spiderman-tandenborstel. Benjamin, zes jaar, trekt met moeite een skinny broek met veel ritsen aan. Sander, mijn man, laat mij voelen aan een bult ter grootte van een dadel, net boven zijn linkersleutelbeen. Een hard ding, dat in een paar weken van een bultje is uitgegroeid tot een bult. Ik lees op internet dat als niet iedereen voor elke opgezette klier naar de huisarts zou gaan, dat enorm zou besparen. Sander wil nog twee weken wachten om ernaar te laten kijken. Eerst moet hij elke dag werken. Op die plek zat eerder ook zo'n soort bult en toen was het niks.

19 NOVEMBER

Sander is bij de huisarts, een grote man in een marineblauwe trui met een dikke bos haar. Zijn kamer in het grachtenpand heeft uitzicht op een binnenplaats met designboompjes. In de marmeren wachtkamer hangt een scherm waarop reportages uitgezonden worden over uitzonderlijke vissen in 'de grootste oceanen van de wereld', onderbroken door mededelingen over

de vakanties van de artsen en meldingen als *'Are you a tourist who needs medical advice? contact us'*, *'Kijkt u weleens op thuisarts.nl? Doen!'* en: *'Wij hebben een patiëntenstop'*.

De huisarts stuurt Sander door voor bloedprikken.

Op m'n werkplek google ik 'opgezette klier' en ik lees dat klieren na een ontsteking lang opgezet kunnen blijven. Ik weet niet hoelang, maar ik schat maanden, misschien wel een jaar. Verder google ik niks meer.

22 NOVEMBER

Ik word gebeld door Sander. De huisarts heeft gezegd dat het geen ontsteking is, dat kan hij zien aan de bloedwaarden. Dat is slecht nieuws, anders was hij klaar geweest met een antibioticakuur. Ik begin me zorgen te maken, maar omdat ik weet dat dat geen zin heeft, probeer ik het uit mijn hoofd te zetten en gewoon door te werken. Dat lukt, soms.

23 NOVEMBER

Sander is in het ziekenhuis voor een biopt van de knobbel. Met een soort pistool maken ze een sneetje in zijn nek en trekken er een stukje weefsel uit. Dat wordt opgestuurd naar het lab. Ook krijgt hij een CT-scan van zijn hele lichaam. 'Hoe was dat?' vraag ik hem als ie weer thuis is.

'Je gaat liggen in een ring en daar moet je drie keer doorheen en dan kom je er weer uit. De laatste twee keer met contrastvloeistof, die kreeg ik via een infuus. Dat voelt warm en daardoor kan je het door je hele lichaam volgen.'

Dat spul ken ik. Ik kreeg het ook een keer toen ik achttien was, maar ik bleek allergisch. Ik zwol op en stikte net niet doordat ze een slangetje in m'n keel stopten. Daarna lag ik vier dagen op de intensive care naast een man in coma die steeds

kaartjes van z'n familie kreeg voorgelezen door verveelde zusters. Sander heeft nergens last van.

Ik schrijf de laatste dingen bij het scenario van een korte film dat ik maandag naar de regisseur ga sturen. Het thema is bureaucratie. Als er iets ergs is met Sander, ga ik me daar denk ik nooit meer over opwinden.

26 NOVEMBER

Al mijn collega's kijken op als ik word gebeld. Ik loop naar een lege kamer en staar naar de witte engelen op het plafond. Werkmannen met helm en ik knikken naar elkaar door de ramen, daarna doen we of we elkaar niet meer zien. Sander somt op wat hij net hoorde, hij weet nu wat hij niet heeft: geen hiv, geen keelkanker en geen prostaatkanker. Ze weten nog niet wat dan wel. Hij kan er niet zoveel mee, verwacht wel dat het erg kan zijn. We hangen op, ik wrijf mijn tranen weg in de armen van vriendin R., iedereen schuifelt naar ons toe en komt erbij staan. 'Mijn knobbel was ook een vetbult, hè, dat kan nog.' En B. zegt dat haar nichtje een goede uitslag kreeg van het biopt. 'Die kans is groter dan dat het iets ernstigs is.' Sander belt weer, de huisarts maakt zich zorgen. Alles schuift. Ik druk op send en stuur het scenario van de film op. Daar kan niks meer aan veranderd worden.

27 NOVEMBER

Mijn vader belt: 'Moet je horen, zo erg, de dochter van een vriendin kreeg net te horen dat ze dood gaat. Kanker, helemaal uitgezaaid. Vreselijk, hè? Net zo oud als jij. En ze heeft ook twee jonge kinderen.'

Ik antwoord dat wij zitten te wachten op een telefoontje van de huisarts, omdat Sander sinds twee weken een knobbel heeft.

‘Met jou alles goed?’ vraagt hij.

‘Ja,’ zeg ik.

‘Gelukkig.’

We hangen op. De jongens vallen met een harde bonk naast me neer. Ze hebben net zo lang rondjes om hun as gedraaid tot ze duizelig werden. Ik schuif de tafel met scherpe punten opzij.

28 NOVEMBER

Met R. rij ik naar vriendin E., die is verhuisd naar het platteland. We hebben de ingrediënten voor shakshuka meegenomen, gekruide groenten met eieren, en staan in de open keuken met marmeren keukenblok en uitzicht op weilanden wortels te snijden en wijn te drinken. We bespreken onze wel seks, geen seks, opvoeden is moeilijk, knobbels en dat het vast niks is, en de mooie blouse van E.

Als we weg moeten, want morgen vroeg op, ziet E. autolampen schijnen in een weiland waar helemaal geen auto kan rijden. We kijken door de ramen: bomen, gras, koeien, in de verte een paar huizen. In de groepsapp van de buurt komt het bericht van een mislukte inbraak, de boeven zijn nog voortvluchtig, dus allemaal naar uitkijken graag. Met een zaklamp staan we vanuit het huis te schijnen. Drie verlichte moeders op zoek naar de dief.

Na een uur hebben we nog niemand gezien. E. blijft alleen thuis met kind, maar is helemaal niet bang. Wij gaan naar de hoofdstad, zij zwaait ons uit, half ontkleed al, rent nog even naar de schuur om te kijken of daar iemand zit.

Wij stoppen op de dijk naast een politieauto met de deuren open en twee jongens in politie-uniform hijgend ernaast. ‘Ze zijn gevangen, mevrouw, afgevoerd en met het busje naar het schavot.’ Begripvol lachen over en weer. We appen E., die twee

uur later pas reageert: ‘Kan ik eindelijk gaan slapen, en stoer dat je zo rustig blijft onder die knobbel, Nad.’

‘Het is beter als u even langskomt.’

Sander hangt op. We kijken elkaar aan en denken hetzelfde. Langskomen is niet goed. Het is pas acht uur in de ochtend, we moeten nog tot elf uur wachten. In drie uur kan ik heel veel nadenken. Stel dat mijn man doodgaat, red ik dat alleen met de kinderen? Ja, dat red ik. Twee jaar lang huilen, krijg je zo’n moeie rotkop, heel veel moeilijke momenten, nog meer huilen. Maar hij is er dan echt niet meer. Nee, dat kan niet. Rein en Benjamin zonder hun vader, zonder stoeien, zonder iemand die altijd de weg weet. Ik alleen. Nee. Dat red ik niet. Ik wil dit echt niet. En ik heb niet nog een reserveman ergens.

Sander wil eerst op en neer rijden naar Den Haag om een ring op te halen bij een juwelier, een vriend van vroeger. Hij heeft een zaak met deuren die in het slot vallen voor je de volgende door mag en foto’s van Máxima aan de muur. De vorige keer zaten we op witleren banken en kregen we snoep en koffie. ‘Als ik eerst daarheen ga, kom ik de tijd sneller door,’ zegt Sander. Hij heeft een briljant van zijn moeder laten omringen met onze initialen en een hart erin. Ik ben bang dat het een voorteken is, ik zie hem straks wel in het OLVG. Ik kan ook niet naar kantoor en gaan schrijven nu. Ik app vriendinnen. Ze

zeggen dingen af en komen straks bij ons zitten om de jongens op te vangen. Die mochten toevallig vandaag thuis lunchen, omdat pap niet hoeft te werken. Dat ga ik niet afzeggen.

Het meisje achter de balie van het olvg kijkt ernstig. Op haar trui staat *Ohlala*. Zijn wij die patiënten die zo meteen zo'n doodvonnis krijgen? Kijkt ze nou medelijdend of is dat haar uitstraling? Ze doet ontzettend aardig. Ze vindt ons vast zielig.

'Ik moet u even wegen, meneer.'

Wegen?

'Dat kan hierachter.'

Godver. Wegen, dan ga je zeker dood. Want als je afvalt, dan word je door iets opgevreten.

'Hoeveel woog u vorige keer?'

'Vierentachtig kilo,' zegt Sander laconiek.

'Dat staat niet op het formulier. Dan kan ik niet zien of u bent afgevallen.'

Achter de balie staat een grote digitale weegschaal. Sander mag in haar kamertje. Ze glimlacht, zo'n glimlach wanneer je stopt voor een moeilijk vooruitkomend ouder mens bij een zebrapad. Ze weet meer.

'Dan ga ik even uw bloeddruk meten.'

Sander laat het allemaal gebeuren. Hij heeft perfecte armen. Glad, de goeie dikte.

'Nou, die is normaal.'

Normaal? Wat is normaal? Gaat hij nou dood of niet?

Het meisje noteert, legt de spullen secuur terug en klapt met haar grote billen hard op de mechanische bureaustoel die ineens een stuk hoger afgesteld staat.

We zitten in de wachtkamer. Kijken naar elkaar alsof we vreemden zijn. Ik kan nu niet bang gaan zitten doen. Ik moet er voor hem zijn. Dat hoor je altijd in films. Ik pak zijn hand, de steen in zijn nieuwe ring fonkelt. Ik zie een kop van de

bovenste *Margriet*: ‘Onthuld, dit is wat alle gelukkige stellen gemeen hebben.’ Ik sla het blad open: ‘Naast communicatie en vertrouwen, hebben ze een gemeenschappelijke vriendenkring en anders kijken ze samen Netflix.’ Ik kijk naar de fijne truien die het modelstel aan heeft. Wedden dat ze op de volgende bladzijde samen thee drinken uit een mok? Ik sla om, het klopt. Ik leg het blad weg. Ik drink nooit thee met mijn man en al helemaal niet uit een mok. En Netflix kijken we meestal apart.

Wat denkt hij nu? Hij glimlacht naar me, stelt mij gerust, laat mij weten dat hij het kan dragen. Wat het ook is.

Hoe laat is het, waarom laten ze ons zo lang wachten? Het meisje komt ons halen. Haar trui heeft een vouw, er staat nu *lala*.

We zitten eindelijk in een kamertje, het jassen ophangen ging in slow motion. De arts lijkt al een eeuwigheid te zitten, ze kijkt op een computer, bereidt zich voor. Als je goed nieuws hebt, zeg je dat meteen. Ze heeft een ernstig gezicht, kringen onder haar ogen, bruin lamswolletje, doktersjas, pen, bril aan touwtje, haar in staart, zilveren oorbellen, eenhoorntjes. Schiet nou op.

‘We hebben de uitslagen binnen. De punctie toont aan dat de tumor kwaadaardig is.’

Dat zegt ze, zakelijk maar toch meelevend. Ze bekijkt ons. Wacht een paar seconden. Hoe komen wij over als stel? Aantrekkelijk? Slim? Doorsnee? Daar is zij natuurlijk helemaal niet mee bezig. Jezus. Ik moet me focussen.

‘U heeft testiskanker.’

Testis, dat zijn toch je ballen, waarom zegt ze niet bal, wat is je testis?

‘De bloeuitslagen zijn verhoogd. De CT-scan toont opgezette lymfeklieren in de hals, tweeënhalve centimeter links.

Rechts ook, maar die is niet duidelijk vergroot. Er zijn nog geen uitzaaiingen in de longen of de lever te zien. In de buik zijn ook opgezette lymfeklieren geconstateerd.'

Wat? Ik knijp in zijn hand, kijk naar zijn gezicht. Hij kijkt met zo'n blik van: had ik al wel een beetje verwacht. Tranen springen in mijn ogen. Hij blijft onbewogen.

'Zit het al in mijn hoofd?' vraagt hij.

Ik wil hier weg, ik kan dit niet, hij is getrouwd met een tak, daar gaat hij nu achter komen. Ik moet er voor hem zijn.

'Dat weten we niet,' zegt ze. 'Maar het kan snel gaan.'

Maar het kan snel gaan. Maar het kan snel gaan.

'We weten niet precies hoe ver het al in het lymfesysteem is doorgedrongen.'

Ik probeer mijn hoofd erbij te houden. Hij heeft alles onder controle, lijkt het wel. M'n keel is kurkdroog en praten gaat moeilijk. 'Waar zitten je lymfen?' piep ik.

Ze laat een plaatje zien van een torso. Zwarte lijntjes. Onder in de buik en langs de randen omhoog en bij de nek, overal zitten lymfen, je kunt het meteen zien, want ze zijn groen gemaakt.

'Omdat het al in het lymfesysteem zit, zouden we het kunnen behandelen met chemotherapie. Je zit in fase drie, als het verder is uitgezaaid, is het fase vier. Dat onderzoeken we nog.'

Ze laat weer een stilte vallen. Ze weet dat mensen dit op zich moeten laten inwerken. Hoeveel fases zijn er? Vier toch? Is dit bijna het ergste? Het woord chemotherapie, en dat iemand dat zegt over mijn man, dat is weerzinwekkend. En waarom zegt ze: 'Zouden we het kunnen behandelen'? Betekent dat dat je het ook níet kan doen, omdat je toch doodgaat? Of willen sommige mensen sowieso nooit chemotherapie en waarom dan niet? Is chemotherapie ook iets waar je tegen kan zijn? Net als tegen vlees eten en botox inspuiten?

Er zijn mensen die met hun eigen concentratie hun uitge-

zaaide botkanker ongedaan maken, dat heb ik gezien in een documentaire. Ze mediteren uren en gaan in hun hoofd elk botje en spiertje af, elke dag, de hele dag. Die hebben geen kinderen en geen werk, denk ik.

Ik moet geduld hebben, die vrouw kan maar één ding tegelijk zeggen. Clichés zijn waar, kanker krijgt altijd iemand anders. En dan is het gewoon heel erg. Zelf ben je nooit tevreden genoeg, het moet altijd beter en opeens slaat iemand met een hamer op je kop, waardoor je beseft dat je het eigenlijk heel goed had, daarvoor. Je hoort die spreuken alleen pas echt als je midden in de ellende zit, te laat, en daarna vergeet je ze weer.

Het gaat om de jongens. En om ons vieren. We hoefden alleen maar lief te zijn voor elkaar. Dat was het enige. En nu is het te laat. Mijn hoofd tolt.

‘Ik heb best wat gedronken en gerookt in mijn leven. Heeft dat ermee te maken?’ vraagt Sander.

Ik ben er weer bij. Gaat hij nou dood of is het behandelbaar? We moeten alles afzeggen, werk, kerst, en hoe moet dat met de jongens?

‘Dus het is pech?’ hoor ik hem zeggen.

‘Het is domme pech, je doet er niks aan.’

Het leven is een loterij. Nu weet ik het nog zekerder.

‘Je wordt vier keer een week opgenomen, dat zijn zeven dagen achtereen in het ziekenhuis, dag één voorspoelen, dan vijf dagen chemotherapie en dag zeven naspoelen. En na zo’n week moet je steeds twee weken thuis bijkomen.’

Wanneer gaat dit in, wanneer is hij weer beter, wordt hij weer beter, wordt hij ziek, kaal, misselijk, gaat ie afvallen, wordt ie juist opgeblazen, moeten die ballen dan niet nu worden weggehaald? Dus hij gaat niet dood? Ik durf het niet te vragen. Dat weet ze toch niet. Ze weet niks. Weinig in ieder geval. De gynaecoloog zei een keer tegen mij dat ‘ze’ eigenlijk

maar 10 procent weten van het hele gebied rondom de baarmoeder. Die kon ook niks beloven toen ik vroeg of ik wel een kind kon krijgen, omdat het niet meteen lukte. ‘Het is een wonder, een bevruchting zonder complicaties,’ zei hij.

‘Maar wat gaat er nu gebeuren?’

‘Dat leg ik je allemaal uit. Je moet alles afzeggen vanaf vandaag. Je krijgt zo een afspraak voor een echo van de testis, je kan ook teelbal zeggen, en dan wordt bekeken of ie wordt weggehaald.’

Misschien zouden sommige mensen nu met een stoel gaan gooien, dat zou ik best willen doen, door deze kamer, maar dat durf ik niet. Straks gaat er iets kapot, en dan moet je het daar over gaan hebben.

Ze kijkt ons rustig aan, het ergste is achter de rug. ‘De eerste kuur zal volgende week van start gaan. We zetten in op genezing.’

We zetten in op genezing. Maar het kan snel gaan. Ik kijk naar de witte muur, mijn hoofd voelt vernauwd. De arts gaat door.

‘Ik moet dit nog vragen: willen jullie nog kinderen, wilt u zaad invriezen?’

‘Nee,’ zegt Sander resoluut, ‘we hebben al kinderen.’

‘Denk daar toch over na.’

‘Dank voor het compliment,’ zeg ik.

‘Dat is het niet. Als je het wil, moeten we daar nu werk van maken.’

‘Of is het voor als wij allemaal omkomen bij een ongeluk en hij ontmoet daarna een leuk meisje, dat hij dan een nieuw gezin kan beginnen?’ Ik kan het niet laten.

‘Nou, dat is voortvarend,’ zegt ze.

We staan op, geven handen, doen lacherig alsof we nu klaar zijn. Alsof het voorbij is. Ik geef Sander een kus, alsof ik afscheid van hem neem. Hij moet nog een paar uur wachten

voordat hij naar het volgende onderzoek mag. Hij moet gaan bellen, ik wil naar de jongens.

'S MIDDAGS

Thuis zitten vriendinnen R. en K. aan de grote witte tafel, ze hebben vers brood en een groot stuk kaas meegenomen en kijken me vragend en bezorgd aan. Ik wil niet meteen praten, de jongens horen alles en ik weet niet hoe ik het moet formuleren. Dat ene woord, ik kan het gewoon niet uitspreken. Ellende delen is als een nederlaag toegeven. Daarna ben je iemand die geholpen moet worden, ik wil iemand zijn die het alleen kan. Kaas, brood, koek, thee, ik eet en drink maar gewoon door. De jongens krijgen een berg stroopwafels en ze verdwijnen meteen naar een andere kamer.

'Sander heeft zaad...bal...knkr en het is al uitgezaaid naar het lymfesysteem. Hij heeft nu nog andere onderzoeken om te kijken waar het nog meer zit, misschien moet hij meteen geopereerd worden. Daarna krijgt hij chemotherapie.' Ik geef het. Mijn zorgen, mijn nietigheid.

Ik hoor de jongens lachen en de Premsele-lamp omverschoppen, het papieren gedeelte is nu gekreukeld, een spijl krom. Mijn vriendinnen en ik stoppen met kauwen. We kijken elkaar aan, geschrokken, verbaasd bijna. Kanker krijgt iemand anders.

'S AVONDS

'Niet op gezichten richten, laat zijn keel los, stop met die pijltjes, luister, nee, van die tafel af, kappen met aan elkaar zitten, je mag zo weer je geweer, ja! Luister: papa is ziek, maar je kan het niet zien, hallo, hij heeft een heleboel slechte cellen en die moeten kapot worden gemaakt, daarom krijgt hij gif toe-

gediend, in een ziekenhuis. Misschien moet hij daar blijven slapen, vanavond al.'

'Maar we kregen toch chips? Wij hebben honger!'

'We hebben al gegeten, hallo, HOREN JULLIE ME?'